

PRESENTACIÓ

L'estudi de la història del col·leccionisme artístic a Catalunya acapara cada dia més l'atenció d'estudiosos que cerquen comprendre les múltiples facetes d'un fenomen en auge a casa nostra d'ençà de la fi del segle XVIII. A poc a poc, la pacient recerca portada a terme en arxius, biblioteques i institucions públiques i privades ha permès que afloressin els noms més destacats d'aquests personatges dedicats a aplegar obres d'art i objectes de tota mena, ja fos amb la intenció de satisfer una afició personal – a vegades convertida en autèntica obsessió – o com a fruit d'una pràctica associada als rols de classe social. Sigui com sigui, els esforços esmerçats fins ara tot just permeten albirar una disciplina amb un llarg recorregut que a poc a poc anirà fent emergir de l'oblit no només els actors més destacats d'aquesta història, sinó també els menys coneguts, els noms de molts dels quals són indestruïbles dels processos de formació i consolidació dels museus del nostre país.

Mossèn Pere Valls i Vilà fou un d'aquests personatges que el pas del temps engolí sense fer soroll. Entre els darrers anys del segle XIX i els primers decennis del XX, aplegà una amplíssima i variada col·lecció d'objectes i obres d'art, que acabà acumulant en una casa a Olot de la seva propietat. Llibres, ferros, estampes, quadres, monedes, robes, ventalls, naips i un llarguíssim llistat d'objectes aplegat al pis principal de la casa olotina passaren pràcticament desapercebuts pels seus conciutadans olotins i només foren esmentats en alguna ocasió puntual per la premsa local. La col·lecció hauria passat a la història amb més pena que glòria si no s'hagués produït un fet que merescu alguns elogis – poc eloqüents, malgrat tot – a les pàgines dels rotatius gironins i olotins: la donació, per voluntat testamentària, de la seva col·lecció al Seminari Diocesà de Girona i a la comunitat de preveres de l'església de Sant Esteve d'Olot.

Aquell acte, inesperat, arribava en el moment mateix de consolidació de les càtedres d'arqueologia sagrada a casa nostra i de la formació dels museus diocesans.

L'interès per conèixer més a fons el llegat de mossèn Valls en el marc del naixement i la formació del Museu Diocesà de Girona, a hores d'ara poc conegut, va animar-nos a emprendre una recerca que s'ha acabat dilatant gairebé tres anys. En aquest llarg interval de temps, que ens ha portat a treballar en un bon nombre d'arxius i biblioteques, hem pogut anar reconstruint el perfil biogràfic del personatge – tot i que fins ara hem estat incapaços de trobar una fotografia que ens permeti fer-nos una idea del seu aspecte – i conèixer amb molt més detall els avatars del destí de la seva col·lecció. Sobretot, però, hem pogut localitzar un nombre considerable de les obres que originàriament la constituïen, el coneixement de les quals, en un futur, ha de permetre entendre millor els primers passos de la museologia gironina.

Lamentablement, però, la història del patrimoni sempre va de bracet del camí atzarós de la història. I la col·lecció de mossèn Valls no és pas una excepció: la donació al seminari gironí arribà massa d'hora, en un moment en què la legislació i la presa de consciència envers el patrimoni (en termes de conservació, estudi i difusió) tot just començava a definir-se. L'esclat de la Guerra Civil i l'escassetat de mitjans en els anys de la immediata postguerra també anaren en contra de la preservació d'aquell llegat artístic extraordinari, per la seva riquesa, varietat i quantitat. Altres causes més subtils, com ara el caràcter díscol del mateix personatge, segur que no ajudaren a despertar l'entusiasme dels representants del bisbat envers el llegat. En aquest sentit, la manca d'un inventari sistemàtic afavorí una dispersió del llegat, que s'accentuà irremeiablement amb el pas del temps i propicià que mai no es veiés com un conjunt indissociable.

Les pàgines d'aquest llibre intenten posar en valor un home i la seva afició a través dels objectes que atresorà, reivindicant-ho com un capítol més dels que encara resten per escriure de la història del col·leccionisme i de la museologia gironina i catalana. No voldríem, però, que es llegís com un punt i final, sinó com un punt de partida al qual haurem de tornar, tots plegats, en més d'una ocasió. Desitgem, en qualsevol cas, que el bon treball que porten a terme els responsables de patrimoni artístic i documental del bisbat, als quals volem agrair les facilitats que en tot moment ens han donat per treballar en els seus rics fons, serveixi definitivament per restituir la memòria de la col·lecció Valls.

Gabriel Alcalde i Francesc Miralpeix
Girona, primavera-estiu de 2014